Relația stat – Biserică în sfera martiarjului

Ioan Alin IERNUȚAN*

Abstract: În acest articol am vrut să abordez problema martirajului creştin din primele secole ale erei noastre. Am trecut în revistă aspecte legate de etimologia termenului, ca mai apoi să amintesc de persecuțiile efectuate de către împărații romani. Primul împărat persecutor analizat în acest articol este Nero, cel care a început o perioadă lungă de persecuții la adresa creştinilor. Am amintit de martirii creştini care şi-au săvârşit mucenicia între Nero şi Diclețian, perioadă de maximă încercare pentru întreaga istorie a creştinismului.

Keywords: martir, Nero, Domițian, istoria creştinismului

Etimologia termenului martir

Semnificația cuvântului martir a fost înțeleasă în mod diferit de-a lungul anilor. „Rădăcina indo-europeană, probabilă, a acestui termen este (s) *mer*: a comemora, a-şi aduce aminte. Este

* PhD. Candidate, Faculty of Orthodox Theology, University of Alba Iulia, Romania

folosit prima dată în domeniul juridic, desemnând pe acela care pe baza unei experienţe personale, nemijlocite, este în măsură să depună mărturie în legătură cu evenimentele la care a participat sau la care a fost prezent, sau despre persoane sau relaţii pe care le cunoaşte personal, deci un martor[1]".

Termenul „martor" este folosit atât în scrierile Vechiului Testament cât şi în cele din Noul Testament. În cartea proorocului Isaia capitolul 43, versetul 12, Dumnezeu îi face martori pe cei ce au văzut slava Sa: „Eu sunt Cel ce am vestit, Cel ce am izbăvit şi Cel ce am prezis şi nu sunt străin de voi. Voi sunteţi martorii Mei, zice Domnul".

În Noul Testament, înainte de Înălţarea la cer, Iisus Hristos îşi conştientizează apostolii de lucrarea ce trebuie făcută: „Şi să se propovăduiască în numele Său pocăinţa spre iertarea păcatelor la toate neamurile, începând de la Ierusalim. Voi sunteţi martorii acestora" (Lc. 24, 47-48). Condiţia mărturiei este dată de către Duhul Sfânt: „Ci veţi lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi, şi Îmi veţi fi Mie martori în Ierusalim şi în toată Iudeea şi în Samaria şi până la marginile pământului" (FA. 1,8). Celor care Îl mărturisesc Dumnezeu le dă putere: „Şi voi da putere celor doi martori ai mei şi vor prooroci, îmbrăcaţi în sac, o mie două sute şi şaizeci de zile" (Apoc. 11,3).

Deşi tradiţia iudaică se baza pe doi sau trei martori pentru a descoperi adevărul şi pentru a depune mărturie, în Noul Testament există exemple de martori solitari aleşi de Dumnezeu. Pe drumul Damascului, Sfântul Apostol Pavel este oprit de Iisus Hristos să comită o mare tiranie împotriva creştinilor şi rânduit să fie „slujitor şi martor, şi al celor ce ai văzut, şi al celor întru care Mă voi arăta ţie" (FA 26, 16). Cartea Apocalipsei în capitolul 2

[1] Prof. Dr. Ilie Bădescu, lector, dr., Andreea Băndoiu, prof., dr., Pavel Chirilă, *Principiile cercetării martirologice*, Bucureşti, Ed. Christiana, 2010, p. 143.

versetul 13 aminteşte de Antipa, „martorul Meu cel credincios, care a fost ucis la voi, unde locuieşte satana”.

Martorul Noului Testament este cel care aduce o mărturisire, o veste bună a lui Dumnezeu. Ioan Botezătorul, deşi „nu era el Lumina” este cel care „mărturiseşte despre Lumină, ca toți să creadă prin el” (In. 1, 7). În Biserica primară „semnificația cuvântului martir (martor) se extinde, de la aceia care erau trimişi ca martori, la orice creştin care Îl mărturiseşte pe Iisus Hristos, Domnul, şi îndeosebi la cei ce pecetluiesc cu moartea mărturia lor[2]”. Iisus Hristos îi numeşte „fericiți” pe cei ce vor răbda toate ocările venite din pricina numelui Lui (Mt. 5, 11), iar celor care vor să Îl urmeze le promite viața veşnică: „Dacă vrea cineva să vină după Mine să se lepede de sine să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie. Că cine va voi să-şi scape sufletul îl va pierde, iar cine îşi va pierde sufletul pentru Mine îl va afla. Pentru ca ce-i va folosi omului, dacă va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?” (Mt. 16, 24-26).

Termenul de martir are şi o semnificație teologică, aceea de botez al sângelui care echivalează cu botezul creştin. „Să nu te minunezi că am numit mucenicia botez, căci şi aici zboară Duhul cu multă îmbelşugare, şi aici pier păcatele şi se face o minunată şi frumoasă curățare a sufletului. Şi după cum se spală cei botezați în apă, tot astfel şi mucenicii se spală în sângele lor[3]”. Exemplul cel mai elocvent îl avem în cazul sfinților mucenici din Sevastia. În număr de 40 ei au fost lăsați într-un loc înghețat să moară de frig. Unul dintre ei nu a mai suportat asprimea frigului şi a ieşit afară pierzând darul muceniciei. Din cer s-au coborât 40 de cununi care s-au aşezat pe capul martirilor înghețați. Una dintre cununi căuta creştetul pe care să se aşeze însă nu îl găsea. Pe margine soldații

[2] *Ibidem*, p. 144.

[3] Ioan Gură de Aur, *Predici la Sărbători împărăteşti şi cuvântări de laudă la Sfinți*, Bucureşti, Ed. EIBMBOR, 2006, p. 288.

care îi păzeau pe mucenici au fost cuprinşi de spaimă şi de mirare. Unul dintre aceştia a intrat în apa înghețată primind cununa muceniciei. Deşi era păgân, deoarece nu primise botezul creştin prin mărturisirea făcută cu prețul vieții sufletul lui s-a mântuit.

1. Etapele martirajului

În epoca apostolică problema religioasă cea mai mare era adaptarea iudaismului cu creştinismul. Majoritatea membrilor ce credeau în Iisus Hristos erau iudei convertiți care încercau să îşi mențină practicile religioase. De aceea disputele religioase nu au încetat să apară chiar în sânul noii religii (problema tăierii împrejur discutată aprins la Sinodul Apostolic de la Ierusalim).

De cealaltă parte iudeii fanatici sporeau ura împotriva creştinilor cu atât mai mult cu cât nu aveau nici sprijinul Imperiului Roman. Conducerea romană nu se amesteca în certurile religioase dintre cele două religii deoarece privea creştinismul ca o simplă sectă dezvoltată din sânul iudaismului.

În aceste condiții ia naştere primul martir creştin în persoana Arhidiaconului Ştefan. Acesta era „plin de har şi de putere şi făcea minuni şi semne mari în popor" (FA. 6, 8). Membrii sinagogii îl prind pe Ştefan şi îl aduc în fața arhiereului pentru a fi judecat. Pentru a găsi o pricină de acuzare se aduc „martori mincinoşi, care ziceau: acest om nu încetează a vorbi cuvinte de hulă împotriva acestui loc sfânt şi a Legii. Că l-am auzit zicând că Acest Iisus Nazarineanul va strica locul acesta şi va schimba datinile pe care ni le-a lăsat nouă Moise" (FA. 6, 13).

La aceste acuzații Ştefan face o incursiune prin Vechiul Testament amintind de cei trei patriarhi: Avraam, Isaac şi Iacov; apoi de Iosif şi frații săi; de Moise şi ieşirea din robia egipteană; de regii Israelului - David şi Solomon cel care a construit Templul. Vroia să dovedească celor de față două aspecte: în primul rând că nu este deloc străin de legea mozaică şi o cunoaşte mult mai bine decât mulți dintre acuzatorii săi, iar apoi să le dovedească celor

prezenți evlavia lor: „voi cei tari în cerbice şi netăiați împrejur la inimă şi la urechi, voi pururi staţi împotriva Duhului Sfânt, precum părinţii voştri aşa şi voi! Pe care dintre prooroci nu l-au prigonit părinţii voştri? Şi au ucis pe cei ce au vestit mai dinainte sosirea Celui Drept, ai Cărui vânzători şi ucigaşi v-aţi făcut voi acum. Voi, care aţă primit Legea întru rânduieli de la îngeri şi n-aţi păzit-o!" (FA. 7, 51-53). Cei adunați încep să fiarbă de mânie şi de ură, moment în care Ştefan are o viziune: „Iată, văd cerurile deschise şi pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu!" (FA. 7, 56). După aceste cuvinte este scos din cetate şi omorât cu pietre nu înainte de a se ruga pentru prigonitorii săi: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!" (FA. 7, 60).

Observăm unele puncte comune între Patimile lui Iisus Hristos şi martirajul Arhidiaconului Ştefan. În ambele cazuri a fost nevoie de martori mincinoşi pentru formularea unor acuzaţii care să incrimineze. Şi Iisus Hristos, dar şi Ştefan au rămas fermi în mărturisirea lor, iar în momentul uciderii s-au rugat pentru prigonitorii lor.

Creştinii au început să se înmulţească tot mai mult devenind prin ideologia lor un pericol pentru Imperiul Roman: nu se închinau zeilor şi împăratului, refuzau să aducă jertfe idolilor, vorbeau de Împăratul Hristos cel care va veni pe norii cerului şi va îndepărta toată stăpânirea pământească. În aceste condiţii se porneşte o aprigă persecuţie împotriva creştinismului desfăşurată pe mai multe etape, în funcţie de împăratul care conducea.

2.1. Martirii din timpul lui Nero

Al şaselea împărat care urcă pe scaunul Romei este Nero, la o vârstă foarte fragedă[4]. Este amintit în scrierile Noului Testament în Faptele Apostolilor 25, 11: „Dar dacă fac nedreptate

[4] David Shotter, *Nero*, New York, Madisosn Avenue, 1997, p. 7.

şi am săvârşit ceva vrednic de moarte, nu mă feresc de moarte; dar dacă nu este nimic din cele de care ei mă învinuiesc – nimeni nu poate să mă dăruiască lor. Cer să fiu judecat de Cezarul".

Cruzimea împăratului Nero nu avea margini: şi-a omorât mama, soția, pe fostul său dascăl Seneca[5]. A dat foc Romei, jumătate din cartierele existente fiind distruse. Multe temple, monumente, lucrări importante au fost mistuite de foc. „Când flăcările au cuprins oraşul, populația a intrat în panică, flăcările se ridicau la mari înălțimi, dar Nero, urcat într-un turn cu harfa sa, cânta arderea Troiei zicând: doream să văd ruina tuturor lucrurilor[6]". Ca să scape de suspiciunea că a dat foc Romei, Nero aruncă vina pe creştini şi practicile lor religioase. Astfel începe o cruntă persecuție împotriva celor care Îl mărturisesc pe Iisus Hristos.

În timpul acestei prigoniri au fost martirizați Sfinții Apostoli Petru şi Pavel, Aristarh, Anania din Damasc – cel care l-a botezat pe Pavel şi alți mulți mărturisitori ai lui Hristos. Ei au suferit moarte pe rug, sfâşiați de animale sălbatice, schingiuiți, răstigniți, decapitați.

Deşi este cunoscută ca fiind prima persecuție împotriva credinței creştine, şi una destul de cruntă, numărul credincioşilor nu s-a împuținat şi nici nu s-au lepădat de Hristos, ba mai mult şi-au făcut loc chiar şi în casa împăratului Nero: „toți sfinții vă trimit sănătate, mai ales cei din casa Cezarului" (Fil. 4, 22).

[5] Julian Morgan, *Nero: Destroyer of Rome*, New York, The Rosen Publishing Group, 2003, p. 15.
[6] Petru Popovici, *Graiul martirilor din primele secole*, Ed. Lumina lumii, p. 29.

2.2. Martirii din timpul domniei lui Domițian

Domițian a fost la rândul său un împărat tiran şi crud care îi persecuta pe creştini aducându-le acuze nefondate: sunt rebeli, criminali, canibali, îşi ucid copiii şi le mănâncă trupul. Dacă era vreme de foamete, ciumă, cutremure – toate aceste calamități erau puse pe seama creştinilor. Chinurile la care erau supuşi erau teribile: „biciuire, desfacerea încheieturilor, arderea, uciderea cu pietre, spânzurarea şi aruncarea la fiare. Unii erau trântiți din locuri înalte să cadă în cap, iar alții erau aruncați în coarnele taurilor sălbatici. După ce mureau în aceste cruzimi, nu se îngăduia cunoscuților sau familiei nici măcar să-i înmormânteze[7]".

Mulți creştini au devenit martiri în această perioadă. Dintre cei mai însemnați îi amintim pe Dionisie Areopagitul, Simion păstorul bisericii din Ierusalim, Flavia fiica unui senator roman, episcopul Timotei.

Cu toată opoziția păgână a imperiului, creştinii rabdă chinurile şi persecuțiile convinşi fiind că moartea nu este decât o trecere spre Cel pe care îl doresc. De aceea nici persecuțiile împotriva celor care Îl mărturisesc pe Iisus Hristos nu se opresc aici şi continuă cu o nouă etapă.

2.3. Domnia împăratului Traian şi martirii vremii

Împăratul Traian era recunoscut atât pentru cuceririle făcute în timpul său (cucerirea Daciei)[8] dar şi pentru politica imperială severă care a aplicat-o împotriva creştinilor. Mulți creştini au fost trecuți în rândurile martirilor în timpul domniei sale. Unul dintre

[7] *Ibidem*, p. 32.
[8] Lepper F.A., *Trajan's parthian war*, London, Oxford University Press, 1948, p. 34.

aceştia a fost Ignatie al Antiohiei, ucenicul Sfântului Ioan Evanghelistul. Pentru credința sa a fost biciuit, apoi pe spatele său s-a turnat ulei încins. Carnea care începuse să se prăjească a fost apoi ruptă cu cleştele şi aruncată fiarelor. Sfântul Ignatie a avut o viziune înainte de moarte, căci scriind lui Policarp al Smirnei, el spune: „O, de ar vrea Dumnezeu ca dintr-odată să ajung la fiarele care sunt pregătite pentru mine, şi care doresc să fie gata a veni cu guri căscate, atunci le-aş provoca să mă înghită fără amânare[9]".

Alte exemple de creştini martirizați în timpul domniei lui Traian ar fi: Foca, Alexandru păstorul bisericii din Roma, Faustines şi Iovița. Deşi împăratul Traian a fost asigurat de un apropiat că simpatizanții lui Hristos nu fac nici un rău, el a continuat persecuțiile.

2.4. Martirii în timpul lui Marcu Aureliu

Una dintre cele mai crâncene persecuții pornite împotriva creştinilor o găsim în timpul împăratului Marcu Aureliu. Atât de oribile erau torturile încât mulți dintre cei care asistau se îngrozeau şi rămâneau înmărmuriți. Creştinii erau obligați să păşească cu picioarele goale peste spini, cuie şi alte obiecte ascuțite. Alții erau biciuiți până ce li se despuia carnea de oase şi le atârnau nervii, venele şi tendoanele.

Şi în această perioadă găsim nume importante de mărturisitori ai lui Iisus Hristos. Unul dintre aceştia, Policarp a stat în preajma lui Iisus Hristos ascultându-i predica şi văzând toate faptele minunate care se petreceau. Pentru că nu voia să se închine împăratului, Policarp, deşi avea venerabila vârstă de 86 de ani este lovit de un magistrat peste picior, aşa încât atunci când a intrat în stadion şchiopăta vizibil. Se împlineau acele timpuri

[9] Petru Popovici, *op. cit.*, p. 35.

despre care vorbeşte Sfântul Vasile cel Mare: „frământare şi tulburare a fost în tot oraşul; credincioşii erau jefuiți; li se răpeau averile; trupurile iubitorilor de Hristos erau pline de răni, femeile erau târâte prin mijlocul oraşului, nu mai era milă de tinerețe şi nici respect de bătrânețe…închisorile gemeau de lume iar pustiurile se umpluseră de fugari. Tatăl îşi trăda fiul, fiul pâra pe tată, frații se înverşunau unii împotriva altora; iar robii se răsculau împotriva stăpânilor[10]".

Când a fost adus în fața împăratului şi pus să se lepede de Hristos, Policarp a răspuns: „optzeci şi şase de ani L-am servit pe Hristos şi nu mi-a făcut nici un rău, cum aş putea atunci să-L blestem pe Domnul şi Mântuitorul meu?[11]" Astfel primeşte moarte martirică fiind ars de viu.

Un alt exemplu pe care îl amintim este Iustin, care pentru felul în care a primit moartea a primit şi apelativul de „Martirul". Unul din cele mai înspăimântătoare evenimente descrise în istoria martirilor a avut loc la Utira, una dintre cele mai mari cetăți din Africa de Nord. Aici 300 de creştini care nu vroiau să-l tăgăduiască pe Iisus Hristos au fost introduşi într-un cuptor ars de var, unde şi-au găsit sfârşitul martiric.

Ura împăraților romani împotriva creştinilor creştea de la an la an, de la domnie la domnie. Deşi creştinii nu făceau rău nimănui şi nu ripostau în nici un fel, pe străzile Imperiului Roman nu se auzea altceva decât „la fiare cu creştinii!". Credința puternică în Iisus Hristos îi făcea pe creştini să rabde toate prigonirile şi mai mult să convertească şi pe alții prin răbdarea de care dădeau dovadă. Mulți dintre păgânii adunați să privească cu plăcere macabră cum mor creştinii, văzând cât de mult rabdă mucenicii exclamau: „Ce mare este Dumnezeul creştinilor!"

[10] Vasile cel Mare, *Scrieri*, partea I, în PSB, Bucureşti, Ed. EIBMBOR, 1986, p. 526.
[11] Petru Popovici, *op. cit.*, p. 42.

2.5. Sever şi martirii din timpul domniei sale

La scurt timp după ce a urcat pe tron, împăratul Sever se îmbolnăveşte foarte grav încât nimeni nu îi mai dădea nici o şansă de supraviețuire. Este tratat de un iscusit medic creştin, iar boala îi este înlăturată. Drept răsplată începe să îi favorizeze pe creştini, dându-le anumite drepturi. Chiar şi fiul său era îngrijit de o doică creştină.

La scurt timp, el pleacă urechea la sfaturile guvernatorilor care nu vroiau decât să vadă creştinii persecutați. În aceste condiții porneşte şi el o prigoană împotriva mărturisitorilor lui Iisus Hristos. Tertullian, unul dintre marii apărători ai creştinismului îi scrie guvernatorului din Cartagina în acest context istoric nefavorabil: „Dacă voieşti ca şi mai departe să continui cu persecuțiile contra creştinilor din Africa, te întreb ce ai de gând să faci cu miile de creştini de toate vârstele şi din toate clasele sociale, care se vor prezenta de bună voie înaintea ta şi se vor declara creştini? Vei avea dstule ruguri şi săbii să stingi viața acestora? Numai din Cartagina va trebui să duci la eşafot o zecime de locuitori. Apoi, printre victime, vei afla rudele şi prietenii tăi cei mai intimi, persoane distinse ale oraşului, bărbați şi femei din familiile nobile. Dacă nu ți-e milă de noi, fie-ți milă de Cartagina şi de provincia cu a cărei guvernare eşti încredințat[12]”.

Totuşi numărul martirilor nu s-a estompat, ci din contră a crescut foarte mult. Avem şi în această perioadă martiri cu nume cunoscute: Leonida, tatăl lui Origen; Irineu al Lyonului; Perpetua şi Felicita, Cecilia. Toți aceştia au căzut pradă minților bolnave ale guvernatorilor, care aveau bucuria de a asista la schingiuirea creştinilor.

[12] *Ibidem*, pp. 66-67.

2.6. Martirii din timpul împăratului Maximian

Împăratul Maximian îşi dorea cu ardoare să stârpească religia creştină, mai ales după viziunea cu zeul Apollo care i se arată pe câmpiile din Galia[13]. De aceea, imediat după urcarea pe tron a început o puternică persecuție împotriva creştinilor. Au fost ucişi în această perioadă atâția creştini încât nu au mai reuşit să sape gropi separate pentru fiecare, ci făceau gropi comune unde erau îngropați câteodată şi 50-60 de persoane.

Din mulțimea mare de martiri amintim pe: Pontianus, un prezbiter din Roma; Simplicius, unsenator roman; Quiritus, un nobil roman; Martina, Hipolit. Setea de sânge a împăraților romani era cu greu potolită. Când se schimba domnia nu se întâmpla nimic bun pentru creştini, deoarece noul împărat aducea noi practici de schingiuire mult mai dureroase şi mai meschine.

2.7. Domnia împăratului Deciu şi creştinii martirizați

Pentru că numărul creştinilor era foarte mare, iar templele păgâne erau aproape goale, împăratul Deciu dă un decret în care cere ca toți cei care îl vor mărturisi pe Iisus Hristos să fie aspru pedepsiți, iar apoi ucişi. Se încerca astfel întoarcerea creştinilor de la credința lor prin orice mijloace posibile: „un tânăr creştin a fost închis cu o femeie desfrânată, care a căutat în toate felurile să-i atâțe poftele. El a rezistat, a fost biruitor şi împotriva plăcerilor, cum se dovedise mai înainte biruitor împotriva suferințelor grele pe care le îndurase[14]”.

Un episod marcant pe firul istoriei din care se desprinde dorința împăratului de a face rău creştinilor se petrece în

[13] Josef Lossl, *The early church: history and memory*, Great Britain, Antony Rowe Ltd, 2010, p. 209.
[14] Petru Popovici, *op. cit.*, p. 87.

Antiohia. Deciu face o vizită în această localitate şi vrea să intre în biserica creştină, dar este oprit de către episcopul Babylas. Împăratul îl mustră pentru obrăznicia de care a dat dovadă şi îl încătuşează cu lanțuri foarte grele. În cele din urmă episcopul este decapitat, dorința lui cea mai mare fiind ca lanțurile cu care a fost încătuşat să fie puse cu el în groapă spre a arăta „că ceea ce disprețuieşte lumea, este slavă pentru creştini[15]".

Alți martiri din această perioadă care şi-au dat viața pentru credința în Iisus Hristos sunt: Teodora, episcopul Chiril din Creta, Iulian, Lucian şi Marcian – doi vrăjitori convertiți la creştinism. Un caz aparte îl avem în persoana lui Origen. Tinerețea i-a fost umbrită de martirizarea propriului tată. Cu toate acestea căuta martirajul şi era gata să îşi dea sufletul în mâinile Mântuitorului. Este întemnițat şi supus la chinuri foarte grele. Nu este martirizat deoarece Deciu este înlăturat de pe tronul Imperiului Roman, iar noul împărat îl eliberează. Din cauza suferințelor îndurate în timpul prigonirii, dar şi cuprins de boală se stinge punând capăt unui lung şi greu martiriu.

Prin persecuțiile purtate s-a încercat un atac psihologic asupra creştinilor. Văzând cum ființele cele mai apropiate sunt martirizate, se încerca lepădarea de credință care să vină din partea celui care nu era martirizat.

2.8. Martirii din timpul lui Valerian

Începutul domniei îl prinde pe împăratul Valerian oferind libertate creştinilor. Însă un magician egiptean îl convinge pe împărat să repornească prigoana împotriva celor ce cred în Hristos. În timpul acestei prigoniri sunt martirizați printre mulți alții şi: Ştefan, episcopul Romei; Laurențiu, unul dintre diaconii bisericii din Roma, Ciprian al Cartaginei.

[15] *Ibidem*, p. 93.

Specific acestui împărat este finalul vieții sale prezentat de istoricul creştin Lactanțiu. Acesta avea motive destul de întemeiate ca să exagereze în scrierile sale arătând că, drept pedeapsă divină pentru toate prigonirile aduse creştinilor, împăratul Valerian este luat prizonier de Sapor, împăratul Persiei. Ca să-l umilească, Sapor îi cerea să îngenuncheze ori de câte ori vine în faţa sa. Când împăratul persan se urca pe calul său, Valerian era obligat să stea în genunchi şi în coate servind drept sprijin. După şapte ani de sclavie şi de batjocură, împăratul roman este mutilat – rămâne fără ochi. În cele din urmă Sapor se hotărăşte să îl omoare jupuindu-l de viu.

2.9. Martirii din timpul împăratului Lucius Domitius Aurelian

Împăratul Aurelian a domnit pentru o perioadă destul de scurtă 270-275. Pentru a-şi câştiga respectul şi autoritatea în stat s-a numit pe sine „dominus et deus", adică domn şi Dumnezeu. Declarându-se pe sine dumnezeu aştepta închinarea tuturor locuitorilor imperiului, implicit pe cea a creştinilor. Creştinii nici nu au vrut să audă de aşa ceva şi atunci au fost supuşi la bătăi, schingiuri şi tot felul de prigoane. Această persecuție nu a ținut foarte mult, împăratul Aurelian fiind ucis de proprii soldați.

Persecuția pornită de împărat nu a avut un context oficial, pentru că nu a existat nici un act care să îi încrimineze pe creştini. Unii istorici susțin că împăratul nu a mai reuşit să semneze acel decret din cauza morții fulgerătoare şi neaşteptată.

Şi în această perioadă au fost martirizați mulți simpatizanți ai învățăturii lui Iisus Hristos. Dintre aceştia amintim pe: Felix – episcopul Romei, Agapatus, Felician, Marcus şi Marcelius.

Dorința de putere a fost fără margini la acest împărat. Pentru a se impune a socotit că prin uciderea unor oameni

nevinovați va avea respectul imperiului. Totul s-a întâmplat exact invers, el fiind asasinat de cine se aştepta mai puțin, soldații săi.

2.10. Martiri în timpul lui Dioclețian

Dioclețian porneşte persecuția împotriva creştinilor în anul 303 chiar de sărbătoarea Paştelui. El dă ordin ca toate bisericile să fie demolate, iar cărțile sfinte să fie arse. Mii de creştini au fost arestați, bătuți, torturați şi martirizați[16]. Martirii mai cunoscuți din această perioadă sunt: Petru - demnitarul palatului, Lucian, Silvan, Sebastian.

Cu acest împărat se termină epoca persecuțiilor împotriva creştinilor din primele secole. Mulți mărturisitori şi-au dăruit viața pe altarele de jertfă, însă mai mulți s-au convertit la creştinism. Se poate aplica sintagma rostită de Tertullian: „sângele martirilor a fost sămânță pentru creştini". Martirii au fost cei care au ținut în această eră trează credința în Iisus Hristos.

Domnia împăratului Constantin cel Mare a însemnat libertatea creştinilor mai ales prin Edictul de la Milan din anul 313. Implicarea lui Constantin în relația cu creştinismul era destul de profundă, aici amintind faptul că împăratul a prezidat sinodul de la Niceea din 325 implicându-se activ în derularea acestuia.

Totuşi au existat şi unele dispute între creştini şi împăratul Constantin în problema gladiatorilor. Creştinii vroiau desființarea acestora având vie torturile provocate de aceşti războinici. Constantin cel Mare nu numai că nu este de acord, dar şi înființează o şcoală de gladiatori unde aceştia să fie instruiți pentru spectacolele vremii[17].

---

[16] *Ibidem*, p. 126.

[17] Timothy D. Barnes, *Constantine and Eusebius*, New York, President and Fellows of Harvard, 1981, p. 53.

Libertatea dată de Constantin creştinismului nu a aplanat problema martirajului. Începând cu primul martir creştin, Sfântul Arhidiacon Ştefan numărul celor ucişi pentru credința hristică a crescut dramatic. Un studiu făcut la Roma arată că de-a lungul istoriei peste 70 de milioane de creştini au fost martirizați, ucişi pentru credința lor, şi 40 de milioane numai în secolul XX. Studiile arată că în fiecare an, 105000 creştini mor ca martiri – un nou martir în fiecare minut, omorâți de terorişti islamici, hinduşi extremişti sau comunişti în China, Coreea de Nord sau Vietnam. Istoricul Magdi Cristiano Allam susține că la sfârşitul secolului al VII-lea 95% din populația sud şi est-mediteraneană erau creştini, astăzi doar 6% dintre ei mai sunt creştini. Se estimează că în 2020 vor fi doar 3% din populație[18].

Concluzii

Relația Biserică – Stat a avut de multe ori perioade tensionate. Martirii au fost cei care au păstrat un echilibru prin exemplul vieții lor: sunt cei care trăiesc în pace chiar dacă sunt schingiuiți şi prigoniți şi refac legătura omului cu Dumnezeu; sunt canalul de legătură dintre om şi divinitate. Prin propria jertfă venită din iubire urcă la cer şi coboară în iad prin smerenie şi răbdare, biruindu-l.

[18] www.doxologia.ro

Bibliografie:

Cărți:

1.***, *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Bucureşti, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2005.

2.Barnes Timothy, *Constantine and Eusebius*, New York, President and Fellows of Harvard, 1981.

3.Bădescu Ilie, Andreea Băndoiu, Pavel Chirilă, *Principiile cercetării martirologice*, Bucureşti, Ed. Christiana, 2010.

4.Ioan Gură de Aur, *Predici la Sărbători împărăteşti şi cuvântări de laudă la Sfinți*, Bucureşti, Ed. EIBMBOR, 2006.

5.Lepper F.A., *Trajan's parthian war*, London, Oxford University Press, 1948

6.Lossl Josef, *The early church: history and memory*, Great Britain, Antony Rowe Ltd, 2010.

7.Morgan Julian, *Nero: Destroyer of Rome*, New York, The Rosen Publishing Group, 2003.

8.Popovici Popovici, *Graiul martirilor din primele secole*, Ed. Lumina lumii.

9.Shotter David, *Nero*, New York, Madisosn Avenue, 1997.

10.Vasile cel Mare, *Scrieri*, partea I, în PSB, Bucureşti, Ed. EIBMBOR, 1986.

Surse web:

11.www.doxologia.ro